

ПРОБЛЕМИ ПОЄДНАННЯ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА ТА ОСОБИСТОСТІ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

Актуальність теми дослідження. Однією зі споконвічних і в той самий час завжди актуальних проблем філософії є проблема поєднання інтересів суспільства та особистості. Сьогодні, коли у «соціальної еволюції» суспільств домінують процеси глобалізації, проблема поєднання інтересів стає дедалі поширенішою та гострішою. Інтереси, як і потреби є рушійною силою діяльності, поведінки і вчинків людей. Вони, говорив Гегель, рухають народами. Потреби притаманні всім біологічним організмам, в тому числі й людині. Вони є у всіх суб'єктів: індивідів, соціальних груп, держав, суспільств, людства і т. д.

Мета дослідження - проведення ґрунтовного філософського аналізу форм взаємодії суспільства і особистості; визначення ролі особистості вагомість її думки серед інших суб'єктів.

Об'єкт дослідження - особливості поєднання інтересів суспільства і індивіда в сучасних соціально-політичних і економічних умовах.

Предмет дослідження - визначення форм взаємодії особистості і суспільства в контексті соціального буття.

Завдання : розкрити сутність свободи вільної думки, свободи інтересів, показати їх роль у розвитку громадянського суспільства; проаналізувати роль особистості у формуванні суспільства; з'ясувати особливості розвитку суспільства у його взаємовідносинах з особистістю. Проблема взаємовідносин суспільства і особистості, будучи однією з найбільш вічних проблем суспільного пристрою, в усі часи представляла собою предмет пильної уваги наукової думки і соціальної практики. У нашій країні відбуваються глобальні зміни в політичній, соціальній, економічній, правовій сферах життєдіяльності і це актуалізує питання встановлення балансу інтересів суспільства і особистості. Коли у цілої групи людей виникає свідомість, що їхні потреби можуть бути задоволені краще всього з'єднаними силами, то у них створюється суспільний інтерес – інтерес спілкування. Суспільство є сукупністю людей, об'єднаних свідомістю, що відомі потреби, загальні всім, можуть бути задоволені найкращим чином тільки їх спільними силами. Індивідуальні інтереси «виробляють» інтереси суспільні, без перших існувати останні просто не зможуть. Суспільним інтересам, якими б самодостатніми вони не були необхідно на щось спиратися. І цієї опорою є інтереси індивідуальні.

В більшості по нашому світі офіційно пропагувалася ідея гармонійного поєднання суспільних і особистих інтересів; ідеалом способу життя вважалися взаємодопомога і взаємна відповідальність, зростання соціально-політичної активності людей. Але насправді особистості фактично не мали можливостей для всебічного розвитку, до індивідуальності людини ставилися з підозрою, навіть термін «індивідуалізм» зазвичай трактувався як «буржуазний індивідуалізм». Інтереси держави були поставлені на перше місце, але ж насправді за «загальнонародними», державними інтересами ховалися інтереси певної соціальної групи - керівної ланки партійно-державної бюрократії. Основоположники діалектико-матеріалістичної філософії стверджували концепцію гуманізму. Гуманізм в широкому сенсі означає твердження права людини на свободу, можливість висловлювати свою думку, права на щастя, розвиток своїх здібностей, рівність у суспільстві, соціальну справедливість. Благо людини є критерієм оцінки будь-яких соціальних дій і інститутів [2, с.112]. З давніх часів люди сприймали та осмислювали себе як органічну частку людського загалу: чи-то роду, чи сім'ї, чи нації, етносу або народу. Відомий філософ К. Маркс визначав сутність людини як сукупність певних суспільних відносин. Проте в людській свідомості фіксувались не лише моменти злиття людини із людською спільністю, а й моменти їх протистояння та навіть – ворогування та конкурування. В загальному можна виділити такі основні моменти співвідношення особистості і суспільства: а) людина перебуває на першому плані, а суспільство розглядається в якості другорядного; б) людина і суспільство оцінюються як сутності однієї якості, дані лише в різних виявленнях; в) суспільство постає найпершою силою та цінністю, а людина постає як його агент чи одиниця. Надмірне піднесення окремого індивіда над суспільством може приводити до культивування індивідуалізму, егоїзму, коли ж ця окрема людина займає особливе становище в суспільстві, то подібна ситуація загрожує вилитися у вождізм або культ особи. Г.Гегель колись писав про те, що культивування окремої особистості постає найбільш нестерпим та принизливим для людини і призводить до деградації суспільства. Але й коли, навпаки, намагаються повністю підпорядкувати людину суспільству та соціальній організації життя, виникають такі форми суспільства, в якому діють єдині для всіх членів суспільства стандарти життя та поведінки, що не рахуються із людиною, а намагаються зробити її лише деталлю соціального організму-це також дуже погано і призводить до невтішних результатів [1, с.122]. Тому у кожній особистості повинні бути свої інтереси, потреби, щоб відстоювати своє право на не просто існування, а на повноцінне життя, право власної думки у нашому досить жорстокому, незавжди справедливому світі.

Особистість – це людина, що самостійно вибудовує і контролюючий своє життя і несе за неї повну відповідальність. Разом з поняттям «особистість» в психології застосовуються такі поняття, як «індивід» і «індивідуальність». А суспільство – найзагальніша система зв'язків і відносин між людьми, що складаються в процесі їхньої життєдіяльності. Соціальна філософія, як одна із галузей філософського знання, визначає специфіку і тенденції розвитку людського суспільства, механізм його утворення та закони існування, місце в ньому людини, соціальну будову суспільства, рівні і форми його організації, спрямованість та сенс людської історії. Щодо самого значення слова Інтерес, цікавість –то це емоційний вияв пізнавальних потреб людини, дуже важливий для формування різноманітних навичок та інтелекту. Це єдина мотивація, що здатна зробити роботу приємним заняттям протягом певного проміжку часу. Людина почуває інтерес до нового чи відмінного від раніше баченого чи почутого, але інтерес активується також при усвідомленні нових можливостей. Зміна середовища чи відкриті нові можливості можуть бути пов'язані з чимось, що знаходиться всередині людини або виникає всередині людини завдяки увазі, пам'яті та мисленню [1, с.133]. Рушійна сила інтересу проявляється у тому, що людина зацікавлена у чомусь і за певних умов діє саме у цьому напрямі. Наприклад зацікавленість працівника у результатах виробництва, ефективності і діяльності заводу, фірми, установи є основою дієвості мотивів і стимулів до праці. Тому що, коли особа зацікавлена у своїй роботі, то продуктивність, бажання працювати, заробітна плата та якість праці збільшуються в кращу сторону [4, с. 214]. Також, наприклад, невідмінною умовою успішності політики, скажімо держави, є врахування взаємодії інтересів як суспільства, так і особистості. Однією з істотних умов поступального розвитку суспільства, зміцнення держави є узгодження, поєднання різноманітних інтересів, наприклад, інтересів особистості, нації, загальнолюдських інтересів. Теж саме стосується і міжнародних відносин (економічних, політичних та культурних). Одні із завдань державних діячів, дипломатів – знаходити умови для сполучення суперечливих інтересів задля спільної справи чи взаємної вигоди. Поняття солідарності, консенсусу, злагоди – кожне по-своєму – фіксують постійне чи тимчасове узгодження інтересів різних соціальних груп, політичних інституцій, держав, партій. Вирішення чисельних глобальних проблем (збереження життя на Землі, миру між народами, екологічних питань, подолання голоду, злиднів і т. д.) можливе лише на базі такого поєднання. Одним із завдань формування особистості є прищеплення їй практичних навичок, поєднувати свої інтереси з інтересами інших суб'єктів, зокрема з інтересами держави. Взаємодія інтересів справляє істотний вплив на формування особистості. Але важлива також воля, рішучість цієї особистості відстоювати свої духовні чи матеріальні інтереси. Можливості такого відстоювання часто бувають обмеженими. У всякому разі особистість має розібратися у складному плетиві інтересів, відшукати шляхи поєднання своїх інтересів та інтересів інших людей. На основі потреб та інтересів

особистості надбудовуються, формуються її уявлення про цінності. Категорія цінності відображає соціальне і культурне значення матеріальних чи духовних явищ, предметів для задоволення бажань людини. Одне слово, цінність предмета чи явища вирішальною мірою залежить від його об'єктивних якостей, від потреб, емоцій особистості, від умов, місця і часу. Кожна людина – свідомо чи несвідомо – формує свою індивідуальну ієрархію цінностей. Така ієрархія в одних людей більш-менш стабільна, в інших більш рухлива. Цінності є фундаментом формування і регулятивної функції ціннісних орієнтацій особистості [3, с.8]. Ми живемо заради наших інтересів, вони рухають нас вперед, прокладають шлях у майбутнє. Коли люди не мають ніяких цінностей, цілей вони просто існують з дня в день, і так до самої старості. «Краще вмерти, ніж нічим не цікавитись»- думаю це досить правильний вислів, адже життя щасливе лише тоді, коли ми хочемо жити цікаво. Інтересів є дуже багато : інтерес до створення сім'ї ,до побудови успішної кар'єри, до грошей, до політики і багато іншого. На кожному кроці людина може знайти собі щось цікавеньке. Але буває часто і таке, що ми відмовляємось від бажаного через можливий осуд суспільства, через неправильне розуміння того чи іншого життєвого поступку. Але закономірність нашого світу така ,що хочеш чи не хочеш ти цього, але поєднати свої інтереси з інтересами суспільства в більшості випадків, не вдається. Тому що в кожній особистості свої погляди на життя ,і не можливо підлаштувати усіх під свою думку. Треба жити, так ,як бажає душа. Коли ми обираємо свої інтереси ,цінності та цілі ми творимо своє «Я»,ми творим своє життя.

Висновок. Проблеми поєднання інтересів суспільства та особистості будуть існувати завжди, але перешкодження першого з другим призводить до встановлення балансу суспільних інтересів. Цікавість чимось ,або кимось є рушійною силою нашої життя, є нашою мотивацією. Маючи різноманітні інтереси ,ми по-справжньому проживаємо щасливе життя. А поєднання інтересів особистості з інтересами суспільства є потужним механізмом творення майбутнього усього світу.

Література

1. Первісні форми взаємодії особистості і суспільства / Юлія Рожкова // Мультиверсум. Філософський альманах. – Вип.74. – К., 2008. – С. 122-133.
2. Взаємозв'язок особистісного та суспільного: перспективи дослідження / О. С. Куліна // Мультиверсум. Філософський альманах, 2006. – С. 112–118.
3. Свобода особистості як прояв індивідуального в суспільстві/ Крамар Тетяна/ Соціальна філософія,2008. – С.8-10.
4. Самореалізація особистості як соціальна проблема/Муляр В.І./філософсько - культурологічний аналіз / - Житомир: ЖІПІ, 1997.-214 с.